

Arşiv - Arşivci

ARŞİV VE ARŞİVCIYE DAİR

Doç. Dr. Sait ÖZTÜRK

Tarihin Sümerle başladığını söylediğimizde yazının önemine olan güçlü vurguyu yaparız. Zira bilginin aktarımında ve saklanmasında en iyi araç yazıdır.

Geçmişin anlaşılmasında ve yorumlanmasında tarihçinin müracaat ettiği pek çok malzeme vardır. Abidevi bir eser, bir kitabe, bir köprü, bir kalıntı yaşadığı çağın bir şahidi olması hasebiyle tarihçinin inşaa edeceği eserinin birer tuğfası olmaya namzettir. Fakat tarihçinin dünü anlamaya çalışırken ilk müracaat ettiği malzeme şüphesiz günümüze kadar gelebilmeyi başarabilmiş olan yazılı metinlerdir. Bir belge, bir yazma eser, bir şiir metni tarihin en iyi tanıklarındır.

Geçmişin anlama çabası tarihi bilginin muhafazasını gerekli kılmaktadır. Bu noktada arşivci devreye girer. Arşivcinin ne işe yaradığı sorularının cevabı buradadır. Arşivci ilmin hâmilî değil ilmin âmilî yani işçisidir. Hâmil-i ilm olacaklara ve olanlara lojistik destek sağlayan ilim işçileridir. Arşivci tarihi bilginin muhafazasını sağladığı gibi bu tarihi bilgiyi kullanmak isteyen ulemaya servis yapmaktadır. Bilgi servisinde bulunan arşivci hizmete sunduğu malzemenin anlam ve muhtevası hakkında sistematik olmasa dahi genel çerçevede bilgiye sahip kişidir. Arşivcinin donanımının yüksekliği servis hizmetinin kalitesini artırır. Geçmişte yapılan İrade kataloglarında "buhar ile müteharrik makine"nin "tüccar ile müteharrik makine" halinde yer alması sözünü ettiğimiz kalite ile ilgilidir.

Tarihi bilginin muhafazası arşivciyi belge fetişizmine götürmemelidir. Zira tarihi alan kutsal değildir. Tarihi alana ilişkin tüm kalıntıyı bize intikal eden bir değer olarak görelim fakat kutsamayalım. Muhafaza başka, dokunulamaz varlıklar olarak kutsamak başkadır. Arşivcinin vazifesi müzecilik değildir. Arşivcinin vazifesi kendisinin yed-i emanetine sunulan dökümanı tasnif, muhafaza ve incelemeye açmaktır. Muhtevası anlaşılmayan hiçbir kalıntı müzeliğe malzeme olmaktan öte bir anlam taşımaz. Arşivci, tarihi bir dökümana anlam yüklenmesini mümkün kılacak süreçte yer almalı, bu sürecin dışına çıkmamalıdır.

BELGELERİN DİLİNDEN

Satuk BUĞRA

Bir hücrede, bir izbede sandıkta,
Yaşam için verdiniz hep sırt sırta,
Nefes almak için sonra bir rafta,
Orda söyle asırların dilinden,
Anlat biraz o günlerin halinden.

Kaç el değdi bu mübarek yüzüne,
Kaç göz gezdi satırların izine,
Neler dedin dost, düşmanın yüzüne,
Söyler misin asırların dilinden,
Anlat bize o günlerin halinden.

Belin kırık, yaralısın bağından,
Kırılmış her yanın belli halinden,
Yara bere deme o pak gönlünden,
Biraz anlat asırların dilinden,
Anlat bize o günlerin halinden.

Vefadan bi haber duygudan yoksun,
Boğazında yafta idamlık mısın?
Bu nesle dargınsın, hem de küskün,
Buruk bir dille de razıyız olsun,
Söyler misin asırların dilinden,
Anlat bize o günlerin halinden.

Zifiri karanlık, garip bir çağda,
Sizde bizde yaşıyoruz bir ağda,
Güneş ol ya da ay ne olur dağda,
Anlat bize asırların dilinden,
Anlat bize o günlerin halinden.

Buğradan bir niyaz, satırlar sensin,
Konuş o günleri ne derse densin,
Aldırmadan anlat ürenler ürsün,
Söyler misin asırların diliyle
Anlat bize o günlerin halini ne?